

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

15
ДИНАРА
1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVIII — Број 233 — Субота, 16 јул 1956

МИКИ

згоде и незгоде у Мишојотшанији

15

ТВОЈА СРЕБА ШТО СИ ТАКО СМЕШАН! МОЖДА ЋЕШ МОЋИ ДА ПОСТАНЕШ ДВОРСКА БУДАЛА!

"МАСКА" ЈЕ НА СВОМ ПРЕСТОЛУ! КАКО БИ БИЛО ДА ТО ОДЛОЖИМО ЗА СУТРА?

ХА! ХА! БАШ СИ ТИ СМЕШАН МАЛИШАН!

ВИСОСТИ... ДОВЕЛИ СМО ВАМ ОВОГА... У НАДИ ДА ЋЕ ВАС НАСМЕЈАТИ!

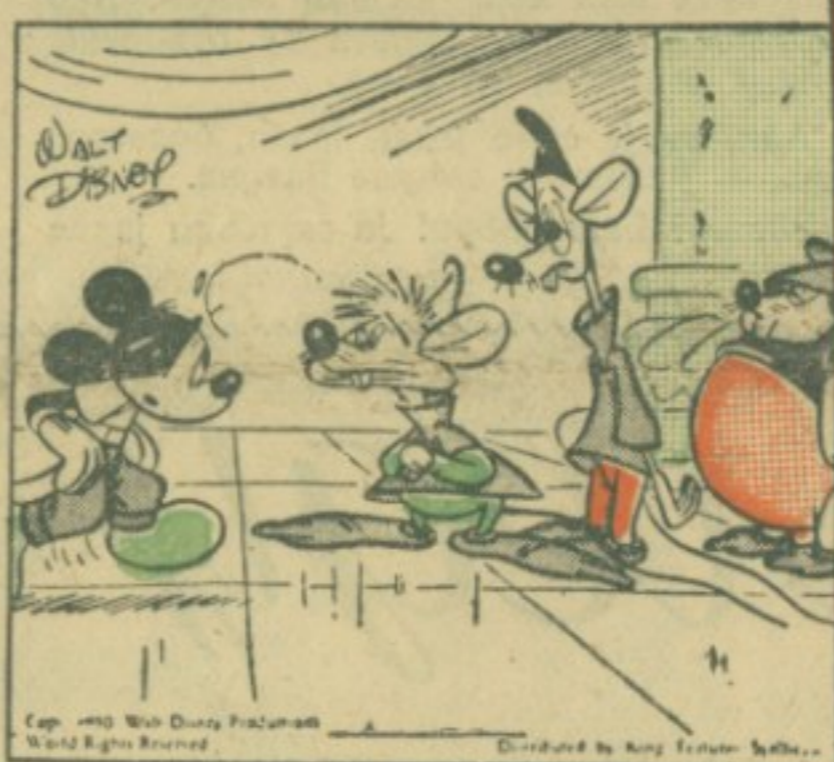
КАКО ЗАДРАВЈЕ, ВИ... ВИСОСТИ?

ЗНАМО ДА ТРАЖИТЕ ДВОРСКУ БУДАЛУ, ПА СМО МИСЛИЛИ ДА БИ ОВАЈ СМЕШНИ ЧОВЕЧУЛАК...

НАДАМО СЕ ДА ЋЕШ... ЗА СВОЈЕ ДОБРО... БИТИ СМЕШАН! ПРИДРУЖИ СЕ ОСТАЛИМ КАНДИДАТИМА!

ВАЛТ ДИСНЕЈ

ПОЛОЖАЈ ДВОРСКЕ БУДАЛЕ ЈЕ ДОБАР... ОДЛИЧНА ХРАНА... ДОБРА ПЛАТА...

АЛИ... АКО ЊЕГОВА ВИСОСТ НЕ НАЂЕ ДА СТЕ СМЕШНИ, БИЋЕТЕ ОДМАХ ПОРУБЉЕНИ... ЗАТО, ТРУДИТЕ СЕ ДА ТО БУДЕТЕ!

НИЈЕ СМЕШАН! ВОДИТЕ ГА! СЛЕДЕЊИ!

НИЈЕ СМЕШАН... ОДВЕДИТЕ ГА! СЛЕДЕЊИ!

БУДИ СМЕШАН ИЛИ... ОДЕ ТИ ГЛАВА!
ОХ! ПОЈМА НЕМАМ КАКО ДА БУДЕМ СМЕШАН!

ХЕЈ!

БОРБА ЗА ФЛОРИНУ ПЛАНЕТУ ОСУЂЕНУ НА ПРОПАСТ

(12)

Роман од И. АСИМОВА

Наједном, ухватила је себе како мисли о свом оцу и мајци. Сећање на њих било је магловито. Временом, била је готово сасвим заборавила на њих. А сада јој се, у овој мрачној соби, вратило сећање на разговоре шапатам вођене ноћу, кад су мислили да она спава. Сећала се и особа које су по мраку долазиле у њихову кућу.

Једне ноћи пробудиле су је патролнице, обасипајући је питањима која није разумела, али на која се трудила да одговори. После тога никад више није видела своје родитеље. Отпутовали су некуд, рекли су јој. А већ сутрадан морала је да почне да ради, док су друга деца њеног узраста имала пред собом још две године безбрижне игре. Кад је пролазила селом, свет се окретао за њом. Осталој деци нису дозвољавали да се играју с њом, чак и пошто би завршила свој дневни посао. Научила је да се држи по страни. Научила је да не говори. Расла је сама. Звали су је „велика Лона“, потсмевали јој се, сматрали је малоумном.

— Валона!
Глас је долазио из толике близине да је осетила како је његов лаки дах покренуо њену косу. Био је тако пригушен да га је једва чула. Био је то градоначелников глас.

— Не говори ништа. Само слушај. Врата нису закључана. Вратићу се овамо. Разумеш ли?

Испружила је руку, у мраку нашла Теренсову и снажно је стегла. Он је узвратио стисак.

— И пази на Рика. Не испуштај га из вида. Сем тога, Валона...

Дуга пауза, а затим је Теренс наставио:

— Не веруј овом Пекару сувише. О њему не знамо баш ништа. Разумеш ли?

Чула је затим лак шум његовог кретања, једва чујну шкрипу врата и — он је био отишао.

Придигла се мало, ослањајући се на лакат. У соби се ништа више није чуло сем Риковог и њеног дисања.

Затворила је очи, покушавајући да мисли. Зашто је начелник, који је све знао, казао то о Пекару, кад је овај мрзео патролнице, а њих спасао. Зашто?

Мисли су јој се стално враћале на једно. Пекар је био на улици кад су они изишли из болнице. Створио се тамо кад је њихов положај постао најкритичнији и помогао им. Наједном јој сину у глави да је можда

све то било унапред удешено, да је Пекар баш очекивао да се то догоди. Али, не! Треба одбацити те мисли. То је немогућно и смешно. Да јој начелник није рекао оно пре одласка, она никад не би дошла на ту помисао.

Изненада, тишина као да се распрела на хиљаду комадића.

— Ви сте још ту? — запитао је неко гласно, уперивши светлост ручне лампе према њеном лекају.

Није имала потребе да нагађа ко је придолжила, јер су се његова широка рамена истичала у полумраку одаје.

— Знате, мислио сам да сте отишли с њим? — рече јој Пекар.

— С ким, господине?

— С начелником. Ви добро знате, девојко, да је он отишао. Нема потребе да се претварате.

— Он ће се вратити, господине.

— Казао вам је да ће се вратити? Ако јесте, онда се преварио. Ухватиће га патролнице. Није баш много промућуран тај ваш градоначелник, јер би иначе знао кад су једна врата са одређеним циљем остављена незакључана. Имате ли и ви намеру да одете?

— Ја ћу чекати начелника, — збуњено одговори Валона.

— Како хоћете. Знајте само да ћете морати дуго да чекате. Можете отићи кад год то зажелите.

Сноп светлости из његове ручне лампе напустио је Валону и, пузећи по поду, стигао до Риковог бледог, мршаваг лица. Рикови капци се аутоматски стиснуше, бранећи се од светлости, али он је и даље спавао. Кад се поново обратио Валони, Пекаров глас је био тврђи:

— Овога ћете оставити. Претпостављам да разумете шта хоћу да вам кажем. Ако се одлучите да одете, врата су отворена, али нису отворена за њега.

— Али, он је само један јадан, болестан младић, — уплашено замуца Валона.

— Збиња? Баш добро! Ја скупљам јадне

болесне младиће и због тога ће овај остати овде. Јесте ли чудни?

Светлосни сноп није се мицао с лица успаваног Рика.

НАУЧНИК

Доктор Селим Јунц изгарао је од нестрпљења већ пуну годину дана, али човек се, најзад, временом не навикне на нестрпљење. Пре се догађа обрнуто. Ипак, за ту годину научно је да се органи цивилне службе на Сарку не могу ничим натерати да буду бр-

жи у извршавању послова, утолико пре што су већину административних чиновника сачињавали Флорињани пресађени на Сарк, а они су веома много држали до свог достојанства.

Једном је он запитао старог Абела, амбасадора Трантора, који је толико дуго живео на Сарку да су његови на његовим цицелама већ бити пустили корење, због чега Саркињани дозвољавају да све административне послове у њиховом државном

апарату обављају Флорињани, које они толико презиру.

Абел је замирио и погледао га преко чаше пуне зеленог вина.

— Политика, Јунц! — одговорио му је. — Политика! То вам је у неку руку практично примењена генетика, бар по логици Саркињана. Они сами су мали, безначајан народ, ти Саркињани, и претстављају нешто само дотле док контролицу тај неистрпни златни рудник — Флорину. Због тога они сваке године просто опустоше поља и села Флорине, доводећи на Сарк цвет тамошње омладине на школовање. Оне који се покажу средњих способности остављају на Сарку, да пискарају, попуњавају разне формуларе и воде администрацију, а оне који су заиста паметни шаљу натраг на Флорину, да тамо управљају градовима и селима. То су такзовани градоначелници.

Доктор Јунц је био анализатор свемира и због тога није могао да схвати у чему је суштина те политике. То је и рекао Абељу. — Ви никад не бисте постали добар политичар, драги мој Јунц. Ствар је проста. Видите, на тај начин најинтелигентнији елементи са Флорине придобијају се за ствар Сарка. Пре свега, све док одано служе Сарку њима је добро, а ако би му окренули леђа најбоље чему би се могли надати био би повратак на статус обичног радника на Флорини, а такав живот није добар, пријатељу, нимало добар.

Абел је сркаву један гутљај из своје чаше и наставио:

— Даље, ни градоначелници на Флорини, ни административни чиновници на Сарку не смеју да имају потомство. Казна за прекршај овог закона је губљење положаја. Саркињани верују да ће на тај начин постепено доћи до тога да на Флорини остану само они који нису способни ни за какав други рад сем најгрубљих физичких послова.

— Знам, али на тај начин они једног дана могу остати без помагача

— То је већ питање будућности.

Селим Јунц седео је, ко зна по који пут, у једној од чекаоница Управе за послове Флорине и нестрпљиво чекао да се то његово чекање прекине. Најзад, приступио му је један остарији Флорињанин, који је, свакако, изгубио свој усправни стас и до- био боре служећи Сарк.

— Доктор Јунц?

— Да.

— Пођите за мном.

(Наставиће се)

ОАЗА Ч ЛЕДУ

Недавно је сва светска штампа објавила вест да су чланови совјетске експедиције на Антарктику испитивали једну чудну оазу изгубљену у леду, где температура у подне достиже 25 степени. Захватајући површину од неких 500 квадратних

стена изазивају одмах с пролећа топљење снега. Тада се образују потоци и бујице, сливајући се у једно слатководно језеро. Топла ваздушна струјања дижу се изнад стена. Атмосфера је крајње сува и може се упоредити с пустињском. „Топлота стена“ о којој научници говоре наводи на претпоставку да је оаза центар подземне радиоактивности наслана таквих материја као што је уран.

Ово откриће наводи на сањарење, али оно постаје још

Полу, а води их урођеник кога су заробили.

„Када смо тако довршили све што се дало — пише Едгар Алан По — узесмо претходно правац југоисточни и профосмо поред најјужнијег острва из групе која се видела. После тога смо окренули кљун одређено на југ. Време се не би могло назвати неугодним. Сталан, али веома благ ветар дувао је са севера, морска површина била је глатка, и непрестано је био дан. Лед нисмо нигде видели: комадића једног и нисам видео још откад смо прешли у поредник Бенетова Острва. У овим областима вода је искувише топла, и не може доћи до постанка леда ни у најмањој количини...

Марта 1-ог. (Из јасних разлога, не тврдим да су сви датуми сасвим тачни: њима је једина сврха да причу учине прегледнијом). Многе необичне појаве биле су доказ да смо почели продирати у област новог и чудноватог. На јужном хоризонту стално је стојао висок зид лаке беличасте магле, избацивао понекад у вис светле траке, помицао се час са истока на запад, час са запада на исток, да се после облет јави као права линија...

Марта 3-ег. Топлота воде сасвим је необична, а боја, под неком наглом променом, изгубила је провидност и постала млечно бела и густа. У непосредној пашој околини вода је била обично мирна, никада тако узбуркана да би претрела чуњу; али смо се зато чешиће изненађивали посма трајући на лево и на десно, и на разним размацима нагла и јака узнемирења водене површине, којима су, као што смо најзад утврдили, увек претходила чудна разбуктавања у оној пари на југу.

Марта 4-ог. Хтео сам једру да повећам површину, јер је ветар са севера зналио попустио, те тога ради извадио беду мараму из чепа. Ну-ну је седео поред мене, а чим је спазио платно спопали су га јаки грчеви. После грчева је непрестано дремао и остајао туп, мрмљао у себи без престанка: Те к е л и - л и, Те к е л и - л и.

Марта 9-ог. Непрестано је падао на нас онај пепељаст прах, и то у грдним количинама. Зид паре на југу дигао се огромно високо изнад хоризонта и поче сада да узима неки одређени облик. Ја бих га могао сравнити са једним ни на којој страни ограниченим водопадом, који се са неког огромног небеског бедема у тишини сваљује у море...

Марта 21-ог. Неке чудне тмине лебделе су над нама, али се из млечне воде дизао светлоставост и обузимала бокове чуна...

... И тада страховитом брзином ми смо јурили у наруч је оног катаракта, у којем се баш опет отварала једна од оних јама, као да нас хоће да прими. Али у том тренутку диже се на нашем путу једна увијена човечја прилика, само далеко огромнија него што су деца земље. Кожа јој је била бела као блештаво бели снег.

Да ли је то стварност? Песничко предавање? Једно је сигурно: ако нас Едгар Алан По уклицава на „лијани брод“ своје маште, на том броду не недостају мапе и секстанти. А, пре свега, „Текели-ли“, бели дин, верна је копија „Ила-Тикија“ (Бога муње), „Конт-Тикија“ (Венчог), белих богова народа Инка и америчких легенди, много старијих но „откривање“ Континента. Научници у томе виде данас трагове веома давних истраживања Америке од стране европских морепловаца, може бити Викинга, може бити Ислањана или Ираца.

Поова машта мање је „произвољна“ но што се мисли. Још много пре „званичног“ открића света, неустрашиви стари морепловци полазили су

у својим крхким лађама на веома далека путовања. Није искључено да су они притом могли да достигну крајње тачке у свим правцима, па чак и у правцу Јужног Пола. Капетани, готово увек у служби моћних трговачких интереса, обавезивали су се да ће чувати тајну о својим путовањима, како не би обратили

Више неіо у райобима...

У многим земљама организују се „недеље сигурности саобраћаја“, за време којих се људима на различите начине указује на опасност која им прети услед непоштовања саобраћајних прописа. Доследно објављени подаци о жртвама саобраћаја заиста су поразавајући. Број погинулих у саобраћајним несрећама у свету, само за једну годину, већи је од броја становника неког осредњег града, док је број повређених већи од броја становника каквог милионског града.

У Америци, за 55 година овог века настрадало је више људи у аутомобилским несрећама него у свим ратовима које је Америка водила за 180 година своје независности. У осам ратова које је Америка водила од 1775. изгинуло је 1.130.390 Американаца, док их је од 1900 године наомаво у аутомобилским несрећама изгинуло 1.149.414. У америчком рату за независност (1775—1783) изгубило је живот 4.435 људи, тачно колико у аутомобилским несрећама за свега 43 дана прошле године.

Број повређених у аутомобилским несрећама надмашује и најкрвавије ратове. Само у прошлој години повређено је више Американаца у аутомобилским несрећама него у свих осам ратова у којима је Америка учествовала.

Истина, војна аутомобилска мање је опасна од директне борбе на фронту, али

пажњу конкуренције. С времена на време ове би се тајне, љубоморно чуване, ипак разгласиле у облику легенди или неодређених морнарских предања. Није немогућно да је и Едгар Алан По сазнао за такво једно, давно заборављено, предање о постојању „топлог“ предела у срцу Антарктика.

разлика ипак није велика. У Корјеји су шансе биле 1 према 7 да ће војник бити рањен и 1 према 26 да ће погинути. За америчког возача шансе су 1 према 50 да ће бити умешан у несрећу у којој ће неко бити повређен или ће погинути. Кад се има у виду да војник на фронту ретко кад проведе годину дана у непрекидним борбама, без дужег или краћег одмора, онда сразмера опасности за возаче, који возе без прекида из године у годину, није много повољнија него за војнике на фронту.

Специјални друмови без раскрсница, нарочити сигурносни уређаји на аутомобилима и строге казне, нарочито за

поновљене случајеве, треба да смање опасност која прети људима од саобраћајних несрећа.

километара, ова оаза налази се на Земљи Краљице Марије, на источној ивици антарктичког континента. Њу је, 1948 године, открила посада једног америчког авиона, а пре тога никада, тврди се, на њу није ступила људска нога.

Полазећи из своје базе, удаљеће 370 километара на запад, совјетски научници су се хеликоптером спустили у овај крај и испитали га. Према њиховом мишљењу, оаза се појавила још пре више хиљада година. Висок степен сунчаних радијација и топлота

У НАСЕЉИМА НАШИХ СТАРИХ РУДНИКА

У средњовековној Србији вароши су се најпре почеле дизати око рудника, а главну масу становништва у тим варошима чинили су њихови оснивачи — Саси и Дубровчани. Насеља уз руднике обично је штитила тврђава, у коју су се за време рата склањали становници. У доњој вароши, трговиншту, становали су рудари Саси, Дубровчани, трговци и занатлије из Котора, Сплита, Бара, Трогира, Задра и других далматинских градова, а било је и трговаца и занатлија из Млетака и из других италијанских вароши. Саско варошко становништво звало се или немачким изразом пургари (графани), или италијанским боргезани. Али, било је и Срба који су називани пургарима, што значи да су се бавили истим пословима као и Саси. Врховну власт у рударском насељу вршио је војвода, који је био домаћи племић и живео је у тврђави. Поглавица Саса и домаћих рудара називан је „кнез пургара рудара“. Забележено је да су против војвода избијале побуне. Највећа је била почетком 15 века у Сребрници, која је сурово угушена.

Рупници, тј. они који раде у рупама, и среброделци, рудари у сребрним рудницима, слободно су продавали руду Дубровчанима, који су имали монопол на извоз руде из рудника у Босни и Србији. Тек од 15 века владари настоје да

забране извоз злата и сребра из својих земаља. У време судбоносних ратова с Турцима, било је потребно све више новца, а једино су га могли дати богати рудници злата и сребра.

Саски насељеници уживали су знатна права. Испрва су могли да секу шуму и подижу насеља свуда где би открили рудна налазишта. Законик цара Душана забранио им је сечу шуме и подизање нових насеља. Шуму су могли да секу само за топонице, и то онолико колико је било потребно. Руда се добијала у поткопима и окнима, рупама. Немачки израз Zeehe у српским записима помиње се као „цех“. У записима се говори о рушењу поткопа („ширине“). „Попадале ширине у горњем цеху и страдале многи људи“. Исто се тако помињу пожари и експлозије. „Упали се цех запланински и помори рупнике“. Изгледа да је овај рудник био лоше среће јер се у једном запису каже: „И поби снег рупнике у Заплавинју“.

Добијена сирова руда мерила се каблима и прерађивала у топоницама. У ковачницама, самоковима, за чији се погон искоришћавала водена снага планинских потока, истопљена руда кована је у шипке и полуге. Потпуно пречишћавање метала, особито сребра и бакра, вршено је углавном у Дубровнику и Млецима. Окна су имала своја нарочита имена. У Трпци су се два окна звала Славомир и Славна, у Новом Брду једно је носило име Килус, а у Руднику једно Раутар.

Када се научници забављају...

Једна група француских научника и статистичара датила се недавно бескорисно али занимљивог посла — да израчунају колика би сила била потребна да се Земља помери за свега 30 сантиметара.

Земљина тежина може да се изрази у тонама бројем 6 праћеним двадесет и једном нулом. Да би машина од 10.000 коњских снага померила толику масу за 30 сантиметара, било би јој потребно 70.000 милиона година непрекидног рада. За тај посао парни казан машине морао би утрошити количину воде која би у дебљини од 90 метара покривала целу Земљу. Да би се та вода претворила у пару, требало би изгорети 400.000 милијарди вагона угља. Поређани један за другим, ти вагони би 45 милиона пута опасали Земљу. Један авион који се креће брзином од 500 километара на час морао би да лети без спуштања пуних 500.000 година док не прође ову необичну композицију, која би стајала. Дужина композиције била би 11.500 пута већа од удаљености Земље од Сунца.

Како је постао мајонез?

Мајонез је, крајем 1752 године, „пронашао“ Француз Лерој, кувар кардинала Ришељеа, за време ратног похода на Баlearска Острва. За све време борби, једина храна војника била су рибе. Кувари су се трудили да ту једноличну храну справе на што више начина. И Лерој је морао за кардинала-војсковођу да измишља разна јела од рибе. Једно вече он је у брзини испустио разлупано јаје у чинију са уљем. Зашто не бих — помислио је он — једном умутио јаје са уљем? Окусио је мешавину и није му се учинила лоша. Да би се мешавина боље сјединила, изоставио је беланце и — добио мајонез.

Као шашица кућерака...

Старе географске карте привлаче и данас нашу пажњу, не само својом живописношћу, него често и знатном историјском важношћу. Тако једна стара холандска мапа, израђена око 1682 године, приказује Нови Амстердам, данашњи Њу-јорк, као шашицу кућерака на јужној падини морске обале. Ту се могу видети ветрењаче, једна вешала за гусаре и један срамни стуб за оне који празнују суботу — а то су били Јевреји. На горњој страни карте напратан је зид од бављана. С оне стране зида живели су црвенокошци. Још више према северу убележена су мохиканска села, док су на престолом слободном простору напратани лосови, јелени, вукови и друге животиње које тамо живе.

Walt Disney's

ЛЕГЕНДЕ О ДЕВИ КРОКЕТУ

ДЕВИ И ЏОРџ РАСЕЛ ПОПУШЛИ СУ ЈУЛУ МИРА САОЗИМИ НОВИМ ПРИЈАТЕЉИМА КОМАНЦИМА

ПАЖЛИВО, ЏОРџИ! ЈА НИСАМ БИО ТАКО ОШАМУЋЕН НИ КАД МЕ ЈЕ МЕДВЕД ЈУРИО ОКО ДРВЕТА!

САД ВЕЛИКИ ДУХ ВИДИ ДА СМО БРАБА!

МОЈА СТАРА БЕТСИ!

ХВАЛА, ПОГЛАВИЦО! САД ЗНАМ ДА СМО БРАБА!

ДВОЈИЦА ГРАНИЦАРА ОПРОСТИЛИ СУ СЕ ОД КОМАНЦА И КРЕНУЛИ...

ЏОРџИ, У ОВОМ КРАЈУ МИ ВИШЕ НЕМАМО ПОСЛА!

СТАНИТЕ! ДА ВАМ КАЖЕМ.

ТРЕБА ДА ЗНАТЕ ДА НА ЈУГУ ИМА МНОГО НЕПРИЈАТЕЉА! ИДИТЕ НА ИСТОК ИЛИ ЗАПАД... АЛИ НЕ НА ЈУГ!

ХВАЛА ШТО СИ НАС ОПОМЕНИО, БРАТЕ!

„ПРЕ БРОДИЛИ СМО ЦРВЕНУ РЕКУ И СТЕКЛИ БРАЂУ НОВУ.“

АЛ' ДАЈЕ МОРАМО ИЋИ, ЈЕР НОВЕ ДУЖНОСТИ ЗОВУ!!

ДВОЈИЦА ГРАНИЦАРА УПУТИЛА СУ СЕ НА ЈУГ. (НАСТАВИЋЕ СЕ)

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

СНАГА У КРИЛИМА

Лабуд је веома јака животиња. Он је у стању да ударцем крида преломи човеку руку.

БАЛУКАТ

Балукат (балкот, балокот, балукот) долази од турске речи baluqotu, што значи рибања трава. То је име за отров који се прави од хлеба или пројина брашна и бобица извесних биљака или кравље жучи, или од љутог кваса, или глиста помешаних са живим кречом. Зрна балуката велика као зрно кукуруза бацају се у тihu реку, па их рибе прогутају и од тога добијају грчеве, те ошамућене пливају уз обалу, па се тако лако могу уловити.

Банане

Банана (Musa — породица Musaceae) је зељаста биљка. Има широко лишће које може бити дуго више од једног и по метра. Цветови су јој крупни. Она ским крајевима, али највећи произвођачи банана су државе Средње Америке и Антилска Острва. Најважније су ове врсте банане: Musa paradisiaca, од чије се једне подврсте добијају плодови без семена који одлазе у трговину, Musa textilis, чија су влакна наша велику примену у текстилној индустрији, а нарочито за прављење конопца и хартије, и Musa esueta, која се гаји као украсна биљка, јер је врло отпорна према ниској температури. Једно стабло банане може да да годишње и преко педесет килограма плодова. Кад су плодови зрели, они су жуте боје и пегави. Месо им је слатко и веома угодног мириса и укуса. Употребљавају се нарочито за исхрану болесника од шећерне болести, затим од костоболе, итд. Брашно од банана главна је храна неких афричких племена, а у Калифорнији се од њих прави и вино. Главни извозници банана су данас: Хондурас, Костарика, Панама, Гватемала, Мартиник, Јамајка, Мексико, Гваделупа, Еквадор, Бразилија, Колумбија, затим Камерун, Нигерија и Сомалија (Африка), а извозе се и из Азије (Формоза), са Канарских Острва, из области Океаније итд. Плодови банане су врло осетљиви, па пошто се преносе на велике даљине то се за њих употребљавају бродови и вагони са специјалним уређајима. Пре отпремања, гроздо ви банана се умотају у лишће и памук и пакују у решеткасте сандуке. Банане више сагњетљу због недостатка вентилације. Кад је ваздух сувише хладан, оне не могу да сазру. Јабуре, лимунови и наранџе не смеју да буду у истом магацину, јер стварају киселине које кваре банане. Поред ових, има још доста стручних упутстава о слагању банана у бродове и вагоне, о томе каква температура треба тамо да влада, итд.

ШТА ЈЕ МАДРИГАЛ? Мадригал је кратка, духовита и нежна мисао изражена у краткој песми која има 14 до 16 стихова, а честа је била у пасторалама. Мадригал значи и композицију лирског карактера за један или више гласова. Мадригал се појавио у 13 веку.

Воравак енглеског природњака Џона Матера на обалама реке Чанчак, која се слива са падина Анда, блиско се крају. Проучавање јужноамеричких птица и уопште њихове колекције било је завршено. Кроз два дана Матер ће напустити овај дивљи крај и вратиће се кући. Закивао је последњи од сандука у које је спаковао своју

драгоцену збирку кад му његов слуга Педро донесе писмо са енглеском марком на омоту. Писмо је било од његовог колеге, кустоса природњачког музеја, који га је молио да за извесно време продужи свој боравак у јужноамеричкој дунгли, да би за музејску збирку прибавио неколико примерака цинновских паукова. — Птице, — ти пауци могу се наћи на падинама Чукипате, на висини од 2.700 до 3.400 метара, — стајало је у писму. — Они се срећу веома ретко и ја вам, најжалост, не могу пружити о њима никакве податке који би олакшали ваш задатак. Сем њиховог изгледа и величине, који су и нама познати, и чињенице да су месождери и да често нападају на мање птице, о њима ништа више не знамо.

Лијане су попуцале под његовим ногама

И тако, уместо на броду, који би га вратио у домовину, Матер се нашао на падинама Чукипате. Дани су пролазили, а од паукова ни трага. Сваке вечери, после читавог дана трагања, Матер се враћао у свој догор празних шака. Да је знао у које време пауци излазе у лов, дању или ноћу, да је знао у каквој се средини најрадије задржавају, задатак би му био много лакши. А наћи једног паука о чијим навикама није ништа знао, у тако непријатној дунгли, било је исто толико тешко као лико наћи иглу у пласту сена.

Обишавши читаву околину без резултата, Матер се најзад одлучио да се спусти у подножје Чукипате и да тамо опроба срећу. Падина којом се спуштао била је необично

ДВЕ НОГЕ МЕЂУ ЦИННОВСКИМ ПАУЦИМА

У тропским шумама Јужне Америке живи један од највећих паукова на свету: паук-птицејед. Овај огромни инсект тамне боје, с длакавим трупом и ногама, може да буде дуг и до осам сантиметара. Његов индонезански сродник још је већи, често достижући дужину од дванаест сантиметара. И један и други имају по осам крстасто распоређених очију.

Паук-птицејед обично се скрива међу корењем дрвећа или у пукотинама стена. Храни се мањим пауковима, стогама, жабама, гуштеровима Али, његове жртве су често и мањи сисари и птице, из којих исисава крв. На горњој челојсти птицејед има јаку жаоку помоћу које убија своје жртве. Та жаока је шупља и кроз њу паук излива отров који се лучи у нарочитим жлездама. За мање животиње, тај отров је смртоносан.

гама наједном су се покидале и он је осетио како пропада. У глави му се све окретало. Колико је времена лежало без свести није могао да одреди. Можда неколико часова. Све га је болело. Хиљаду малих чекића као да су му ударали у глави. На девој руци видела се велика мрља усипрне крви. Покушао је да се придигне, али је опет пао. Постепено је схватио да лежи у некој пећини крушкастог облика, високој пет и шест рокој десет метара. Кроз узани отвор на врху пробијала се слаба светлост сунца на зајаску. С мучком се уздигао на колена. У глави му се све окретало. Пузећи на рукама и коленима, довукао се до зида јаме. Његове руке беспомоћно су се хватале за зид, тражећи какво упориште, али ни су наилазиле ништа друго до на танке лијане које су се кидале. Заморен безуспешним напорима, Матер се спустио на земљу и стао да размишља:

— Спустио сам се низ плајину лицем окренут западу. Отсечена стрмина планине налазила се на неколико метара испред мене кад сам изгубио тло под ногама. Јама има при дну око 40 корака у пречнику.

ку. Значи, треба да прокопам тунел дуг пет-шест корака па ћу избити до површине стрмине испред јаме. Охрабрени тиме, енергично се усхватио, али је одмах поново клонуо. Требало би да копа тунел према западу. А како да овде, на дну јаме, одреди где је запад? Треба да копа наслепо, можда ће га срећа послужити. И својим оштрим и јаким ловачким ножем Матер је стао да дуби тунел. Земља се на почетку осыпала под његовим ножем, а затим је одједном наишао на огроман камен. Покушао је да га заобиђе — без успеха. Читав час био је утростен напразно. Мораће да копа на другом месту. Радно је уложио сву снагу: с прстију је нестало коже од оштрих каменчића, мишићи су га болели од напора. Већ је ископао 70 сантиметара и, ако буде могао да настави истим темпом, ускоро ће — наравно, ако је избрало прави смер — избити на површину. Удвостручио је напоре. А онда — опет камен. Обесхрабрен и потпуно исцрпљен, извукао се из тунела

спуштали позако низ бледе лијане. Али, и у том часу пуном ужаса, у Матеру је проговорно природњак. Он је схватио да је та мрачна пећина била ноћно уточиште паукова. Они су, очигледно, дању боравили у бамбусовој шуми и тражили плен, а ноћу се враћали у пећину да би се склонили од кише, која у овим крајевима пада готово сваке ноћи.

— А мени пријатељ пише да се ови паукови ретко срећу! — горко је помислио Матер, осећајући како му длакаве животиње пуже уз ноге. У пећини је настао потпун мрак и тек тада су почеле праве муке. Рукама, капом, капотом, Матер се бранио од војске паукова која је наваливала на њега. Али, наместо једног убијеног ступала су два нова и њихове чељусти заривале су се у његову кожу. Противио је час за часом, а они су и даље нападали. Матер је падао на земљу од умора, гађења и бола, а затим се поново дизао, да би бар донекле стресао са себе густу, длакаву масу која је претила да га угуши. Најзад, мрак је почео да се расплињава и паукови су оставили свој плен, да би се, пужући уз лијане, вратили у бамбусову шуму. Матер је клонуо на земљу.

С криком је тргнуо руку. Било је вероватно већ подне кад је успео да се дигне. Одмах је пригнуо на посао. Сећање на протеклу ноћ дало му је нову снагу, па му је ускоро пошло за руком да поткопа онај камен у тунелу и да га избаци у јаму. Но, копање је споро напредовало, јер је у тунелу постајало све топлије. Зној се просто сливао с њега, али он као да то није примећивао. Наједном, с криком се тргао назад: његова рука додирула је нов камен, толико врео да га је опекао. Страхавита мисао сврдла је по гла-

ви: тунел је водио на исток, не у долину, већ према врху планине, право према оним пећинама које су бледе пуне растопљене вулканске лаве. Сав труд био је узалудан! Али, одмах затим јавила се друга мисао која је значила спасење: ако овај тунел води на исток, онда треба да копа тачно на супротној страни пећине па ће изићи на слободу.

Четвороношке је испуцао из загушљивог тунела натраг у јаму. Али, тек што је пуниим плућима удахнуо ваздух који му се учинио свеж као планински, његовог колена дотакло се нешто меко. Паукови су се, с наступањем ноћи, враћали у пећину.

Читаву ноћ борио се Матер с пауковима, трудећи се да не мисли ништа друго сем на то да ће му сутрашњи дан донети спас и да ће идуће ноћи, кад цинновски инсекти поново дођу у пећину, он већ бити на слободи. Сву своју вољу употребљено је на то да у себи одржи ту наду. Најзад, су паукови почели да се повлаче. Свистало је.

Вода га је спасла

Матер није сео ни да одахне после ове ужасне борбе, већ се одмах бацно на бушење новог тунела, тачно насупрот староме. Наједном, његов ловачки ноћ се сломио и у руци му је

чудно хујање воде која нагло отиче. Гле, ноге су му додирнуле земљу. Удвострученом снагом стао је да скида паукове с главе. Још пре но што је успео да ослободи лице, вода је већ била опала до колена. Отицала је нагло, и то кроз тунел који је он до малочас копао. Постао му је јасно: притисак воде довршио је његово дело: пробио је преграду која га је делила од слободе.

Четвороношке се провукао кроз тунел и угледао дневну светлост. Планина, умивена пљуском, блистала је у сунцу. Неколико минута лежао је на земљи, малаксао од напора и среће. А кад се подигао на колена, поглед му је застао на планинској падини покривеној

стотинама и стотинама мртвих, удављених паукова.

— Овде их, изгледа, има толико да могу направити збирку за све музеје на свету, — прозбори он дрхтавим гласом.

И рањаним, испуцаним рукама стаде да скупља огромне, длакаве инсекте и да их слаже на кошуљу коју је скинуо са себе и распросто по земљи...

То су биле читаве реке паукова

Иако је у пећини било прилично тамно, могао је да види како се низ зидове сливају читаве реке огромних паукова величине врапца, одвратног изгледа, дебелих ногу, покривених ретким маљима. Једни су били готово сасвим црни, други тамноцрвени као трула вишња. Десетак њих већ је гмизало по поду; остали су се

МАЛЕ ЗАНИМЛИВОСТИ

ДА ЛИ ЈЕ БИТКА НА ВАТЕРЛОУ УВЕК ТАКО НАЗИВАНА?

Данас је битка у којој је Наполеон Бонапарту коначно срушен, 18 јуна 1815, готово свуда позната под именом Битке на Ватерлоу. Али, дуго времена само су је Енглези тако називали. Французи су говорили: Битка код Мон Сен Жана, а Пруси: Битка код Бел Алијансе.

„СЛАБ“ МАТЕМАТИЧАР

Алберт Ајнштајн, генијални математичар и творца теорије релативитета, пао је на пријемном испиту на Техничком факултету у Цириху кад му је било 16 година. Тиме је био принуђен да се још једанпут појави на испиту.

ОТКРИВЕНА ЈОШ ЈЕДНА КОМЕТА

Један астроном из Калифорније пронашао је на јужном хоризонту нову комету. Она има сувише слабу светлост да би се могла видети без јаког телескопа. Налази се у савезију хидре и креће се лагано према северозападу. Занимљиво је да јој је реп ухваћен на једној фотографији још у марту ове године.

КАДА СТАРА 3.000 ГОДИНА

У близини Пилоса, у Грчкој, на месту где се према предању налазио двор легендарног краља Нестора, откри-

да из каде отицала је нарочитим каналом.

ЈЕДАН ИСТИ ВОЈНИК — ПРВА И ПОСЛЕДЊА ЖРТВА ФРАНЦУСКО-ПРУСКОГ РАТА

Француски војник Жан Мости био је први рањеник у француско-пруском рату 1870 године, а последњи је и погинуо у овом сукобу. Мости је рањен свега неколико минута после избијања рата и лечен је, од задобијених рана све до краја борби, када је поново упућен на фронт. Само неколико часова пре но што ће бити закључено примирје, погинуо је од једног залуталог зрна.

СПЕРТ

Сперт је енглеска реч и означава највеће напрезање у завршној борби или такмичењу.

остала само дршка. Наставио је да копа ноктима, понављајући у себи: „Морам до ноћи прокопати. Морам... Морам...“

Било је, вероватно, негде око поднева кад се извукао из загушљивог тунела да мало предахне. У пећини је, за то доба дана, било сувише тамно. У једном тренутку помислио је са ужасом да се то већ спушта ноћ, но, подигавши главу, видео је да је небо изнад отвора пећине покривено густим сивим облацима. Једна, па још једна муња осветлила је облаци и у истом тренутку небо као да се провалило. Поток прљаве воде потекао је у пећину, као у какваог огроман чабар. Вода се нагло пела: до чланака, до колена, до појаса. Заједно с водом сивали су се у јаму и паукови — стотине њих, хиљаде. Борили су се међу собом, гризли се и, тражећи спаса, пузали уз Матерове руке и рамена, пели му се на главу. Вода му је већ била до врата; почео је да улази и у уста. Морао је да плива да би се одржао на површини, а истовремено и да се брани од длакавих инсеката који су му се упијали у кожу. Постајао је све слабији. Ускоро више неће моћи да се одржава на површини, потонуће под тешком капом од паукова која му притискује главу.

Наједном некакав шум, као да је какав велики камен бачен у воду, допрло му је до свести која се гасила, а одмах потом

ДОСЕТЉИВИ ВУЈКО
од Волта Дизнија

ВУЈКО ЈЕ ИСПРИЧАО ПРИЈАТЕЉИМА ШТА НАМЕРАВА...
ТАТА ЋЕ СЕ ТАКО УПЛАШИТИ ДА ЋЕ ЗАБОРАВИТИ СВОЈ ПЛАН.
ХМ... МИСЛИШ? А АКО НЕ БУДЕ ТАКО?

ОНДА МОРАМО ИЗМИСЛИТИ НЕШТО ДРУГО.

ЈА БИХ ТО УРАДИО ОДМАХ, ЈЕР АКО ТВОЈ ПЛАН НЕ УСПЕ, ГОТОВИ СМО!

Заиста, чудна осигурања...

Тржи су још 300 година пре наше ере почели осигуравати своје бродове против бродолома, повара, побуне робова и разних других поморских негода. Осигурање у данашњем смислу прво се појавило у Француској, а доцније је узело маха нарочито у великој лондонској кафани „Кофихаус“, око 1688 године, где се закључивало у виду опклада. Ту су се могли осигурати најнеобичнији потхвати, и то уз плаћање премија које су биле незнатне у односу на величину ризика. Познат је случај једног Енглеца који је у то време, кад су поларни путеви били потпуно неиспитани, осигурао своје путовање у Лапонију, које је предузео с циљем да доведе две мрваса и две Лапонке. Овога пута осигурач је добро прошао, јер је смељи путник, после неколико месеци, заиста донео на свом броду и једно и друго, на велико чуђење својих сународника, који су тада први пут видели ова бића с далеког Севера.

Најнеобичније досад познато осигуравајуће друштво било је Енглеско друштво за осигурање против чистиштва, основано у 18 веку. За недељни износ од 3 пенса, оно је осигуравало сваког лаковерног богомољца против тешких искушења у чистишћу после смрти. Код једног другог енглеског друштва, пре нешто више од сто година, осигурао се неки нежења од ризика да га његова куварница не отрује. Он је до краја живота плаћао премије осигуравајућем друштву и умро је природном смрћу.

Да човек никад није сигуран од несреће, показује следећи случај. Једна лондонска перионица рубља осигурала се крајем прошлог века против пожара. Осигуравајуће друштво тражило је од влас-

ника да предузме све потребне мере предострожности, што је он и учинио. Десило се ипак оно што нико није могао предвидети. Један радник, гурајући колица с прљавим рубљем, пљунуо је на под. Пљувачка је случајно пала на неку запаљиву хемикалију и — букнуло је пламен. Радника је захватила паника кад је видео да „бљује“ пламен, па је изврнуо колица и побегао. Ватра се зачас проширила на читаву перионицу. Осигуравајуће друштво платило је велику отштету.

Осигурање је помогло многим да лакше поднесу изненадне ударце судбине. Занимљив случај догодио се једном од најбољих енглеских ловаца на медведе, који се осигурао против несреће у лову. Пошто је огромни мрки медвед цео дан покушавао да заваља траг упорном ловцу, поспе се најзад, изнурен, на једно велико дрво и сакрио се међу гране. Ловац га је приметио и, уз смешак, сео да се одмори, очекујући са задовољством на тренутак кад ће да опали на беспомоћну животињу. И баш тада га је напустила опрезност: стао је под само дрво и опалио. Погубена, огромна звер се стрмоглавила с дрвета и — пала право ловцу на главу. Згњечени човек освестио се тек у болници, где је неколико недеља лебдео између живота и смрти. Када је пуштен кући, био је неспособан ма за какав рад. Осигурање га је спасло глад и немаштина.

Несрећни случајеви могу бити судбоносни и за сама осигуравајућа друштва. Страховити пожар у Чикагу, 1871 године, у коме је изгорело 17.450 кућа и 98.500 људи остало без крова над главом, довео је до банкротства готово сва америчка осигуравајућа друштва. У њиховим касама није било довољно новчаних резерви да надокнаде 192 милиона долара причињене штете, коју су, на основу осигурања, морали да сносе.

Упркос најсавеснијем трагању, њујоршка истражна служба није могла, пре неколико година, да реши тајну једне необичне крађе. Стан једног од најпопуларнијих певача шансона проваљен је у току ноћи, кад он није био код куће. Лопов је био неки настран човек. Он није тако ни новац, ни накит, ни скупоцене уметничке слике, већ је однео само једну колекцију грамофонских плоча. Штавише, то нису биле плоче с гласовима чувених певача, већ се са њих могло чути 200 разних начина дозивања свиња. Певачу су ове плоче биле нарочито драге, па их је осигурао на замашну суму. Наравно, осигуравајуће друштво морало је и овог пута да плати отштету.

Најбољашњи рудници злата

Америка је одавно изгубила водеће место у производњи злата, а од 1941 године стоји на трећем месту у свету. Њен највећи рудник злата налази се у Лиду, у Јужној Дакоти. На првом месту је Јужна Африка, која само из овог рудника Витватерсранд добија једну трећину целокупне светске производње овог племенитог метала. Према последњим подацима, вредност једногодишње производње злата у Јужној Африци износи 403.100.000 долара, у Канади 152.700.000 и у САД 66.300.000 долара.

Лакат, педаљ, риф...

Лакат и педаљ су мере за дужину које су биле у употреби у свим југословенским земљама. Али, лакат није имао свуда исту дужину, јер су га прописивале месне власти по свом нахођењу. У Хрватској је најмања мера за дужину био прст. То је ширина једног прста, или низа од четири јечмена зрна поређана једно до другог. Шака је мера од четири прста, а педаљ удаљеност од палца до малог прста. Риф је дужина испружене руке од палца до супротног рамена, док је стопа имала шеснаест прстију или четири шаке.

Али, мере за дужину нису подједнако вределе за све материје. Тако се у Загребу на риф мерило само платно, а на лакат само сукно. Као мера за течност и за жито — и у Хрватској и у Србији — били су у употреби: мерница, кабао и чабар. Кабао је у Србији био главна мера за жито, а у Хрватској стар за со. Поред ових, постојао је још и читав низ локалних мера, које су вределе или само у једном граду, или само у одређеној области земље.

Основне мере за тежину и у Хрватској и у Србији биле су фунта и унча. Фунта — у Србији називана и литра — имала је 12 унча. У Дубровнику је постојала „дебела либра“ (фунта) и „танка либра“. Прва је служила за мерење обичне робе, а друга за сребро и злато. Веће мере за тежину биле су стофунте и хиљадуфунте. Једна од општинских мера за мању количину брашна и жита звала се дукно. То су само најпознатије мере које су код нас у Средњем веку биле у употреби. У то време нису били познати ни ценовници, нарочито за домаћу робу, за пољопривредне и сточарске производе и занатске израђевине. Крајем 14 века, градска општина у Загребу прописала је неколико таквих ценовника и наредила да их се строго придржавају и кући и продавци.

Метеорска прашина у кишним капицама

У оквиру припрема за Међународну геофизичку годину, чехословачки астрономи испитују дејство сунчаних зракова и метеора на атмосферу у висинама од 50 до 200 километара. То се, поред осталог, постиже хемиском анализом метеорске прашице која се налази у кишним капицама. Присуство никла у капицама кише увек показује да прашина потиче од метеора.

Порекло циркусних слонова

Мало ко зна да се за извођење циркусних претстава употребљавају само индиски слонови. Афрички слон је тежак око 6.000 килограма и висок око 3,5 метра, док су слонови које обично видимо по циркусима високи око 2,70 метра. Слонови у зоолошким вртovima такође су пореклом из Индије. Досад су забележени веома слаби резултати у припитомљавању афричких слонова.

Вајони за лешовање

Енглеске железнице изнајмљују вагоне за становање у 125 разних туристичких места. Оне засад располажу са 187 вагона, у којима се налазе кревети за шест особа, купатило, салон и добро уређена кухиња. У вагонима се налази и све потребно кухињско посуђе, креветско рубље и пешкири.

из СТАРИХ КЊИГА

На коликој висини живе људи?

У Европи је највиша рударска кућа на Златном Брегу у Алпима, 2.343 метра висине изнад мора. У Америци је варош Квинто са 76.000 становника на висини од 2.770 метара — за 500 метара је виши главни град у Боливији Шукизака са 24.000 становника. Исто тако висока је и главна варош перуанска Хуанкавелика и велика варош Ла Наз на Титикака језеру са својих 7.600 становника. — Још на већој висини је варош Потоси — 4.000 метара, која је раније имала 160.000 становника, а сад има 23.000 становника (пре 80 година). — Рударске куће Лаури Коша на Церо де Паско стоје на висини од 4.560 метара изнад мора. У Азији има људских насеља на још већој висини. У Тибету има рударских станова на висини од 4.860 метара, а на горњем Инду опет у Тибету, на оној златној земљи, има станова на висини од 4.980 метара. То је близу 16.000 стопа изнад мора, а то је у вечитим снеговима.

ВЕЛИКЕ ПИРАМИДЕ АЛИ НЕ У АФРИЦИ

Кад чујемо или прочитамо реч „пирамида“, ми као по неком правилу замислимо огромне грађевине-гробнице некадашњих египатских фараона. Међутим, пирамиде нису градили само стари Египћани. Североисточно од Мексико-Ситија, недалеко од једног малог насеља, које има дугачко име Сан Хуан Теотихуакан, дижу се циновске пирамиде, доказ културе и грађевинске вештине староседелача Америке. „Теотихуакан“ је индијанска реч и значи „место где сви долазе да одају поштовање боговима“. Ово име нимало не одговара малом модерном насељу које се данас диже крај пирамида. Прави Теотихуакан је стари разурнени град пирамида и храмова, и широких улица које су некад биле поплачане неком врстом малтера. Град је широк две, а дуг преко три миле. Некада, на велике индијанске празнике, сливале су се у њега десетине хиљада људи да би одале пошту својим боговима.

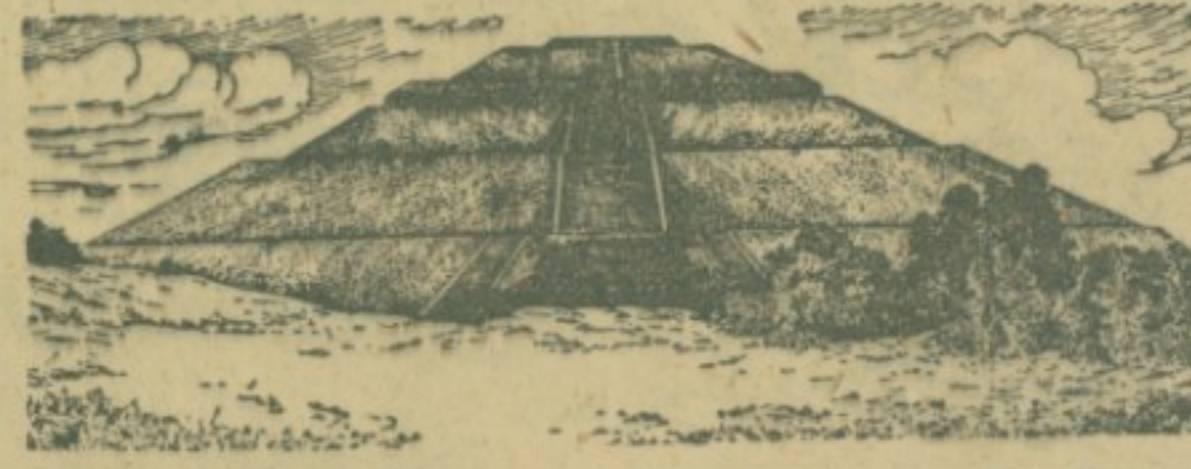
Индијанско насеље Теотихуакан основано је отприлике пре 1.500 година. Његови

дизали су палате, храмове, улепшавали и поплачавали улице свога града. Неке од храмова подизали су на равном земљишту, друге су постављали на врхове циновских пирамида.

Најстарија пирамида налази се у северном делу старог Теотихуакана. Она је сagraђена од опека узетих са старих, зубом времена нагржених храмова које су подигли оснивачи града. Опеке су затим обложане каменом, а преко њега је дошао малтер. На једној страни пирамиде налази се стрмо степениште које води до врха, на коме је био подигнут дрвени храм посвећен богињи Месеца.

Друга пирамида, посвећена богу Сунца, још је већа и величанственија. Она је такође подигнута од старих опека, а затим обложана каменом и малтером. Пирамида је при дну широка 200, а у висину се диже 65 метара. Огромно степениште са четири широка одморница чини да она изгледа још много виша но што је уствари.

Током два следећа века Теотихуакан је све више постајао град храмова и пирамида. Један од најзанимљивијих хра-

становници били су земљорадници који су гајили кукуруз и пасуљ. Уместо плуговима, земљу су превртали зашљивеним штаповима, а ситнили је дрвеним мотикама. Ти стари земљорадници нису подизали своје куће међу њивама које су обрађивали, већ сви на једном месту, створивши град, за оно време веома велик. Њихове куће биле су израђене од опека печених на сунцу. Од истих таквих опека они су подизали и велике храмове.

Оснивачи Теотихуакана остали су у свом граду свега 150 година, а затим су се, из непознатих разлога, отселили из њега. Град је стајао празан прилично дуго, све док га једно друго индијанско племе,

мова био је посвећен богу наиуке, који је, по веровању Индијанаца, научио људе како да праве судове од иловаче и камене алатке и како да од памука израђују тканине. Пирамида на чијем се врху налази овај храм украшена је у камену израђеним главама змија, с каменом оковратницима у облику птичјег перја. Крај неких од ових пирамида налазе се велике статуе, које највероватније претстављају богове у које су становници Теотихуакана веровали. Тако се у близини пирамиде посвећене богињи Месеца налази велика статуа ове богиње. Зидови каменних храмова украшени су разним сликама, од којих су многе све до данас сачуване. Оне претставља-

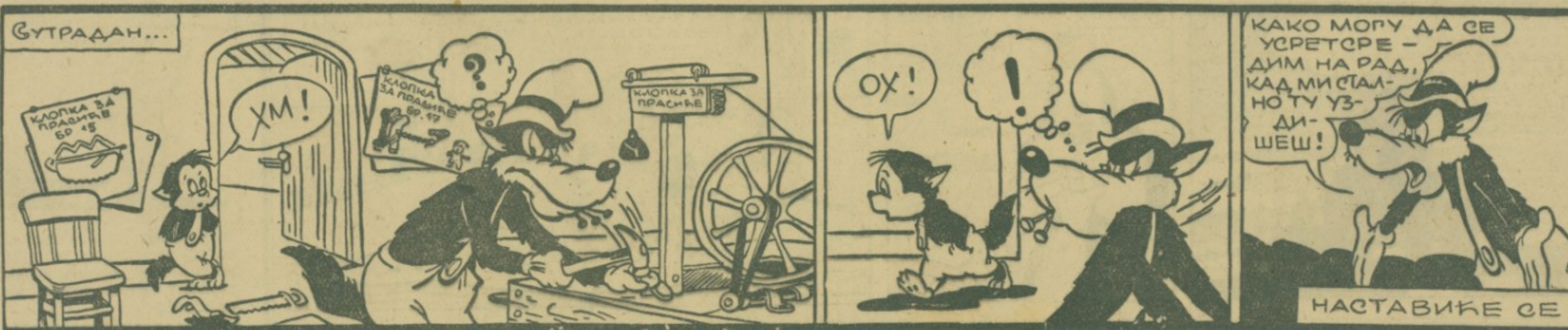

није изабрало за своје станиште. Нови становници били су такође земљорадници. Као и њихови претходници, они су живели у граду, а у време земљорадничких радова одлазили су свако јутро на своје удаљене њиве да ору, сеју или да скупљају летину. А кад би пољски радови били завршени, земљорадници су се претварали у грађевинаре: по-

ју поглавице и свештенике, али исто тако и обичне становнике за време рада на пољу, у часовима одмора, за време игре или како беру воће. Из њихових уста „излазе“ неки овални знаци — слично као на данашњим стриповима — који треба да покажу да те личности нешто говоре. Накалост, значење тих знакова није још откривено.

Земље с највише музеја

Са својих 1.111 музеја Француска долази на прво место у свету. Следећа три места заузимају: Италија са 839, Енглеска са 689 и Немачка са 610 музеја.

КАКО МОГУ ДА СЕ УСТРЕСЕМ — ДИМ НА РАД, КАД МИ СТАЛНО ТУ УЗДИШЕШ!

НАСТАВИКЕ СЕ

ЈЕДАН ЛОВ И ТАНГАЊИКИ

У шик афричке зоре, док се још осећала оштра студ, познати ловац на слонове Ардино Пелегрини вршио је смотру свог „моторизованог одреда“, који се састојао од три стара, закрпљена блиндирана аутомобила, изубијана у току многобројних судара и очешавања о тропска стабла.

нили нежним листићима који расту на горњим гранама дрвећа. Али, та ломљава стабала није доступна сваком уву. Чак и најизвештанији странац може да је чује само до хиљаду метара, док је урођеници чују и на удаљености од четири километра. Међутим, кад суша достигне врхунац, кад више нема ни лишћа, слонови гуде кору с млађег дрвећа, што за

чио у кабину и дао знак за полазак. Три аутомобила су појурила саваном. Чим је чула звуке који не обећавају ништа добро, слоница је застала, уши приљубила уз главу и сурлу опустила, спремна за напад или за бекство. Пошто је оценила ситуацију, одлучила се за ово друго и кренула. Јурила је у правцу супротном ономе одакле је долазила опасност, а слонче је из све снаге трчало с њом. Било је мало и трчало је између мајчиних ногу, потпуно покривено њеним телом, док је она својом сурлом држала његову, као кад се дете ухвати за руку.

Чим осети опасност, слон инстинктивно појурн према честару да би се у њему заклоњо. Тако је било и овом приликом, а за то време људи су ђаволски отскакали у старим аутомобилима, који су се тресли уз цијукање и шкрипу расклиматаних металних делова. Они су већ држали у рукама дугачке мотке на чијим су врховима биле учвршћене замке од конопца у виду ласа. Стигли су у прави час. Словица се била зарила у шибљак, али је слонче остало иза ње и ловци су му намакли ласо на сурлцу.

У таквој прилици, ни нападачи ни нападнути немају времена за губљење. Неухваћени слонови прво покушавају да побегну, али кад виде да им је младунче заробљено, наместо страха обузима их јарост и они нападају. Ако се ловац намерио на читаво стадо слонова, при оваквом фронталном нападу он често извуче дебели крај. Јер, кад се нађу у опасности слонови су врло сложни. Притичу један другом у помоћ, бране се и нападају заједнички, као иједна друга животињска врста. Они ступају у борбу да би одбранили чак и оно младунче које не припада њима. Приликом једног лова, Пелегрини је са својим људима једва остао у животу. Кад су ухватили слонче, његова мајка је пустила крик за узбуну. За тили час око ловаца се створило крдо грдосија. Људи су у последњем тренутку умакли, захваљујући чистини која се налазила пред камнионама.

Ти „трофеји“ били су понос одреда. Они су служили као доказ о многобројним пустоловинама у лову на слонове.

На челу свог малог одреда, који се састојао од дванаест људи, Пелегрини је журно ка једном месту, 20 километара удаљеном од њихова пребивалишта. Његова је намера била да животињама уђе у траг. Сасушена трава саване није сачувала никакве отиске њихових ногу, али је било других знакова који су јасно говорили да се слонови налазе у близини.

Кад је велика суша, слонови обарају стабла да би се нахра-

ловце претставља одличан траг.

Тога јутра, пошто се лепо разданило, Пелегрини се попео на кабину једног од возила и с догледом пред очима осмотрио хоризонт на све четири стране. Наједном, у сенци удаљеног шевара, он спази једно слонче како сиса свој јутарњи оброк. За ловце је то била неочекивана радост, јер су се могли надати читавом крду.

Пелегрини лови другачије но што се се то обично чини. Уместо да се прикраде, он, чим угледа животињу, јуриша право на њу. Зато је одмах уско-

Овога пута није био исти случај. Слонче је било у замци и ловци су знали шта ће се убрзо догодити. После извесног времена слоница ће се појавити с раширеним ушима, во доравно постављеним репом и испруженом сурлом, да би осетила мирис свог слончета. Кад се она појави, ако се затекну на земљи, све ће их изгазити. Зато су пожурили да „малишана“ убаце у нарочиту кућицу од дасака и да је подигну на камион.

Ухваћено слонче није имало ни годину дана. У том добу сурлица је само један непотребан израштај, којим се млад животиња служи веома невестито. Одвојена од мајке, животиња може да се храни једино кондензованим млеком, и то на цуцгу. Пошто је мајка мало одоцнела, Пелегринијеви помоћници имали су времена да утоваре младунче и да на време побегну.

Кад се ухвати овакво слонче, најбоље га је држати у неком сеновитом забрану, где се привикава на људе. Оно је у суштини питома и љупка животиња, која се брзо спријатељује са својим чуваром. Необично воли миловање и пажњу

која јој се чини, па се у том случају брзо навикне на нову средину. За кратко време, заробљено слонче поново постаје несташно и симпатично створење. Пошто је обдарено интелегенцијом, оно брзо извлачи све користи од новог начина живота.

Чим мало поодрасте, да може издржати дуго путовање, слонче се шаље преко мора. Једна таква „пошиљка“ доноси Пелегринију око милион француских франака. Варошки живот добро негованог слона угоднији је од пустињске слободу. У граду он може да дочека старост од 70 па и 80 година, док се у прашуми то ређе догађа.

Зато што су слонови више убијани и одвођени но што су се множили, донети су врло строги прописи. На пример, у Тангањики се приближно тачно зна колико их има. Пошто је познат годишњи прираст, давање дозвола за лов ограничено је.

УКРАСИ ОД ЛЕПТИРОВА

У једној од улица Рио де Жанеира налази се мала радионица сењор Инасија из чијих спретних руку излазе најзанимљивије и најчудније украсне ситнице израђене — од крила шарених лептирова. На његовим полицима и тезгама леже поређане веће и мање тачице и разни брошеви. Једни од њих израђени су од крила лептирова плаве боје с љубичастим и зеленкастим преливима. На другом се може видети лука Рио де Жанеира или планина Корковадо са светлоплавим небом и морем и сребрним дрвћем.

За израду украсних ситница од лептирових крила потребни су велика вештина и стрпљење, као и прави уметнички укус. У Бразилији има око 1.000 разних врста лептирова свих могућних боја и величина. Једни су велики као ддан, други сасвим сићушни. И у том мноштву боја треба изабрати оне које се најбоље слажу и највише одговарају орнаменту или пејзажу које је стари мајстор-уметник замислио. Делиће лептирових крила мајстор лепи по већ израђеној једнобојној посуди или брошу, водећи рачуна да с њих не спадне лаки прах, да се крило негде не оштети. Кад је „слика“ готова, онда се преко овог мозаика ставља танак слој стакла.

Украсне ситнице израђене од шарених и танких крила лептирова, тврде туристи, најлепша је успомена коју путник може да понесе из Рио де Жанеира.

ВЕРОВАТИ ИЛИ НЕ...

НЕВЕСТЕ С МАЧЕМ

У плодној афричкој оазис Сива, свадбене свечаности, којима обично присуствује цело племе, трају по неколико дана. За читаво то време невеста мора да носи за појасом дугачак оштар мач.

Овај обичај настао је давно, још у доба трговине црним робљем. Трговци робљем користили су дане кад се због свадбених свечаности окупљало цело племе, јер су на тај начин најлакше долазили до великог племена. Иако је трговина робљем давно укинута, невесте из оазе Сива и данас носе мачеве којима су се некад њихове бабе и прабабе браниле од отимача.

ЗБОГ ФОРМАЛНОСТИ...

На југу Француске налази се мало насеље Ливија, тији атар заузима свега пет квадратних миља. Ливија припада Шпанији, иако је са свих страна окружена француском територијом. Године 1659 Шпанија је по једном уговору морала да

уступи Француској 33 села. Том приликом Ливија је била избрисана из списка због тога што званично није била село, већ варошица.

ВРАБАЦ СА ЧЕТИРИ ОКА

Сељаци из околине Бечког Новог Места уловили су 1935 године једног врабца који је имао четири ока. Необичног врабца, који је иначе у свему осталом био потпуно нормалан, сељаци су поклонили зоолошком врту у Бечу, где је он проживео још неколико година.

НЕ ПРИЗНАЈЕ ГОДИНЕ

Роберт Цонс, трговачки путник из Филаделфије, деда шесторо унучади, завршио је свечану прославу

због педесетог рођендана на тај начин што је пред чекуљеним гостима пуних петнаест минута „стајао“ на палицима руке.

WALT DISNEY
ШИЛОА
ЗГОДЕ И НЕЗГОДЕ

ПРИЛИЧНО ГУСТА МАГЛА! ОФЕШ ЛИ МОЊИ ДА НАВЕШ СВОЈУ КУЉУ У ШИЛОА?

СИГУРНО, ПА ТУ ЈЕ БЛИЗКО, У ДРУГОЈ УЛИЦИ!

ДА НЕ ЗАЛУТАШ?

НЕ БРИНИ СЕ! НИСАМ ВАЛОДА ПИЈАН!

НАШАО БИХ ПУТ И СА ЗАВЕЗАНИМ ОЧИМА!

МАГЛА ЈЕ СВЕ ГУШЉА!

САД ВИШЕ НЕ ВИДИМ НИ ПРЕД ОКОМ!

ТОБЕ БИ ДА САМ ВЕЋ ДАВНО ОТИГАО КУЉИ!

ДОВРАГА! ВОЗИМ ВЕЧ ЧИТАВУ ВЕЧНОСТ! БИМЕ НАЈБОЉЕ ДА СЕ СКЛУПАМ НА СЕДИШТУ И ОТПАВАМ ДО ЈУТРА!

ЈУТРУ

СУНЦЕ! САД КУ ВИДЕТИ ГДЕ САМ!

НЕ ЗНАМ КАКО СЕ ОВО ДОГОДИЛО... АЛ' ТО И НИЈЕ ВАЖНО

ЕЛЕКТРИЧНЕ СТОЛИЦЕ ЗА — МУВЕ

У Аустралији постоји „Национално дрвство за уништавање мува електричним путем“...

Ји од мрежасте врећице начињене од финих металних влакана кроз које пролази електрична струја...

ПЕРИКЕ И ДАНАС У МОДИ

Перике се још и данас носе, нарочито у Америци. Њима се већином служе мушкарци...

дулирати колико се пута хоће. Поједини ћелави људи имају по неколико перика...

СВИ У ЛА ПАЗ!

Један часопис у САД испитивао је колико стаје живот у појединим градовима на свету...

свету. Према том испитивању, најскупљи град на свету је Каракас, у Венецуели...

ТЕЛЕФОН КОЈИ ПЕВА

Да би ослободила телефонске претплатнике непожитног звоњења, које штетно, утиче и на нерве...

ПРОНАЂЕНА МУРИЛОВА СЛИКА

Слику стару 300 година, рад шпанског сликара Мурила (1617—1682), пронашао је у галерији Корзини...

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

НОВА ВРСТА МРАВА

На острву Цејлону пронађена је једна досад непозната врста мрва, која за научнике претставља велику вредност...

ИСПИТИВАЊЕ „ПУЛСА“ НАЈВИШЕ ЗГРАДЕ НА СВЕТУ

Недавно су инжењери мерили „пулс“ највише грађевине на свету, Емпјар стејт билдинг...

ЈАКА ЕКСПЛОЗИЈА НА СУНЦУ

Директор Харвардске опсерваторије др Мензел изнео је на скупу америчких астронома да се 10 фебруара ове године на

Сунцу догодила експлозија која је по снази равна експлозији десет милиона водоничних бомби...

КОСМИЧКИ ЗРАЦИ НЕ УТИЧУ НА МАЈМУНЕ

Изгледа да космички зраци нису толико опасни за човека као што се раније мислило...

ЗА ЗАШТИТУ АВИОНА ОД ВЕТРА И КИШЕ

Једна недавно начињена сме са служиће као одлична заштита брзим авионима од механичког дејства кише и ветра...

ИЗБЕГЛЕ БИ СЕ НЕСРЕЋЕ...

Кад би инжењери могли да сачувају металне делове да не „старе“, избегле би се многе авионске несреће...

УСПЕХ САЛКОВЕ ВАКЦИНЕ

За време епидемије деце парализе у држави Масачусетс 1955 године, утврђено је да су вакцине др Салка смањиле болест за 60 процената...

ХАЗНА И ХАЗНАДАР

Хазна је арапска реч и означава ризницу (благајну), складиште, магацин или томе слично...

ПЕЧУРКЕ ПРЕКО ЦЕЛЕ ГОДИНЕ

На конференцији америчког Удружења хемичара у Тексасу приказано је, поред осталог, и то како се печурке могу гајити на струготини...

... у доба цара, римски војници служили су 16 до 20 година у војсци...

... стара мера за земљиште, нарочито за мерење винограда, звала се мотика...

... старе музичке ноте нису биле округле, већ четвртасте, и звале су се неуме.

... сразмерно тежини тела, слон је слабији од човека и коња.

... планину Малибу, у Калифорнији, сматрали су некад за вулкан...

... наш драмски писац Коста Трифковић учио је наутику и био скоро годину дана морнар.

... гоблени, зидни теписи са утканом водоравно: 1) иницијали презимена и имена нашег књижевника...

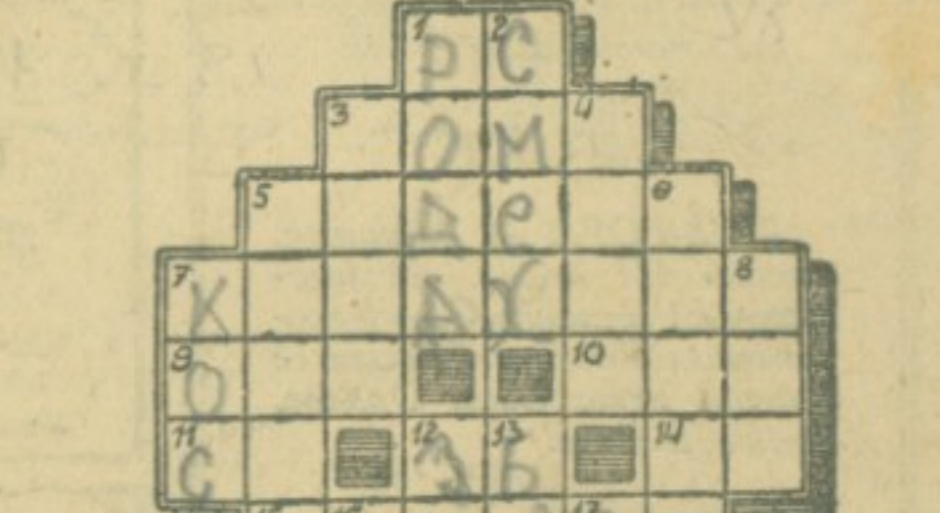
... на Камчатки има преко 100 вулкана, од којих 18 активних.

... Чачак је, изгледа, добио своје име по турској речи „џаџак“...

Управно: 1) птица селица; 2) одраз доброг расположења; 3) губитак у тежини кол робе...

Управно: 1) ге; 2) српа; 3) крагна; 4) Рембрант; 5) ада; 6) Сара; 7) са; 8) У6; 9) ли; 10) Росини; 11) нога; 12) Карава; 13) да; 14) ар; 15) м; 16) име; 17) рен; 18) вискибаба; 19) недеља; 20) нота; 21) ла.

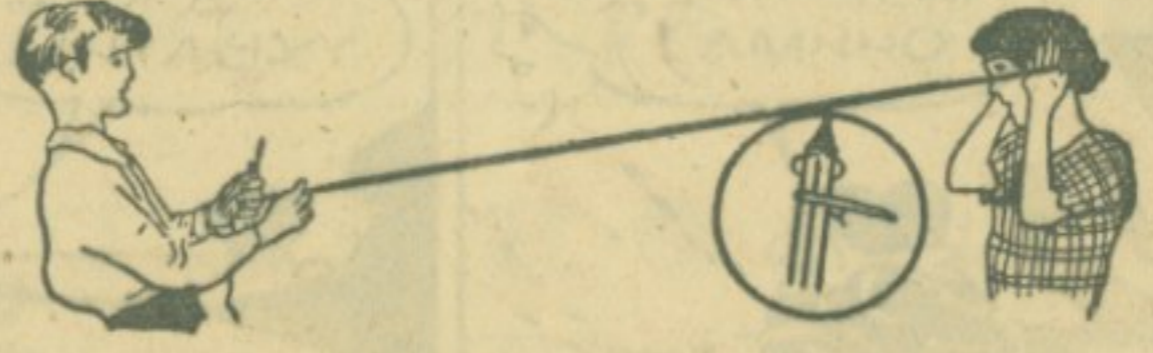
РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Управно: 1) геб; 2) Енгр; 3) српа; 4) анаст; 5) жедар; 6) анали; 7) Рае; 8) три; 9) Усора; 10) Бигар; 11) она; 12) нар; 13) камин; 14) амеба; 15) див; 16) инат; 17) Есен; 18) Раља; 19) идол; 20) бета.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

За мале цртаче

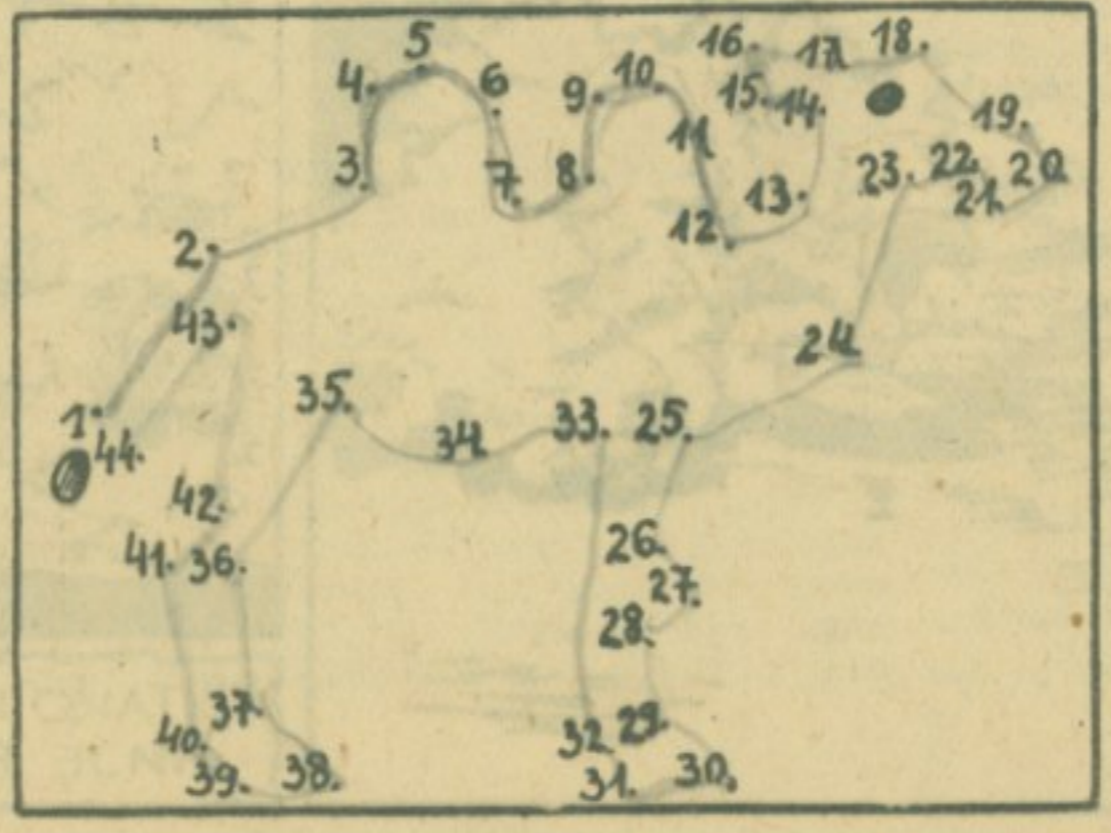
Напишите јединицу, па преко ње двојку, онако као што је то на слици приказано...

Ратни окршај у соби

Ратни окршај, пуцања пу стране оловку, пошто се на том месту оловка очисти од полигуре...

За два минута готова слика

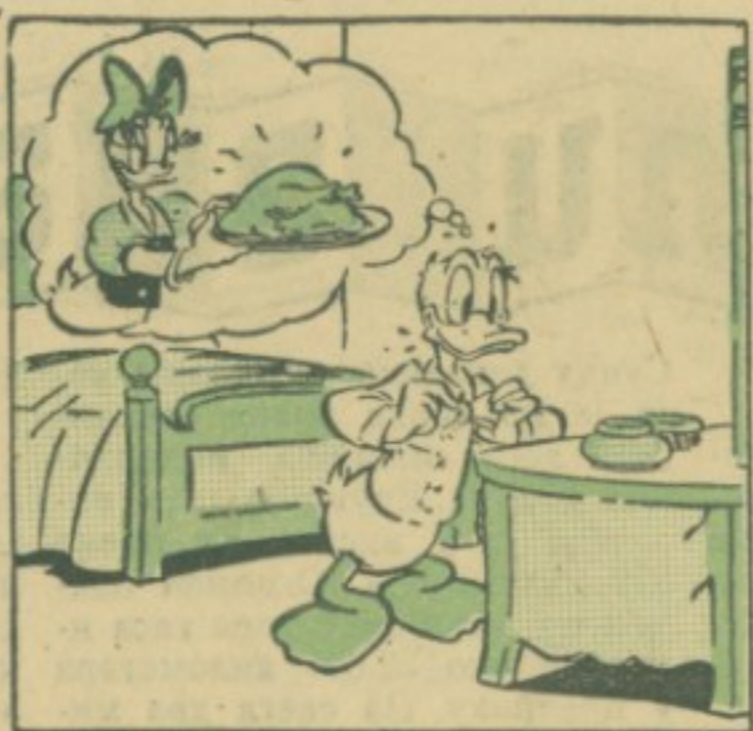
Повежите бројеве редом од 1 до 44, па ћете добити једну животињу.

Вага од кромпира

Од четири празна калема конца, четири мала ексера, три игле за плетење и јед-

ног кромпира можете лако направити вагу, онако као што се види на нашој слици.

У ПРАВИ ЧАС

Влаја, све задихан, заустави једног пролазника:
 — Молим вас, чико, дођите брзо овамо! Један мангуп се већ пола сата туче с Гајом.
 — Пола сата! Па што ниси неког ранио? заво?
 — Зато што је досад изгледало да је Гаја јачи!

ПОЗНАЈЕ ЛОВЦА

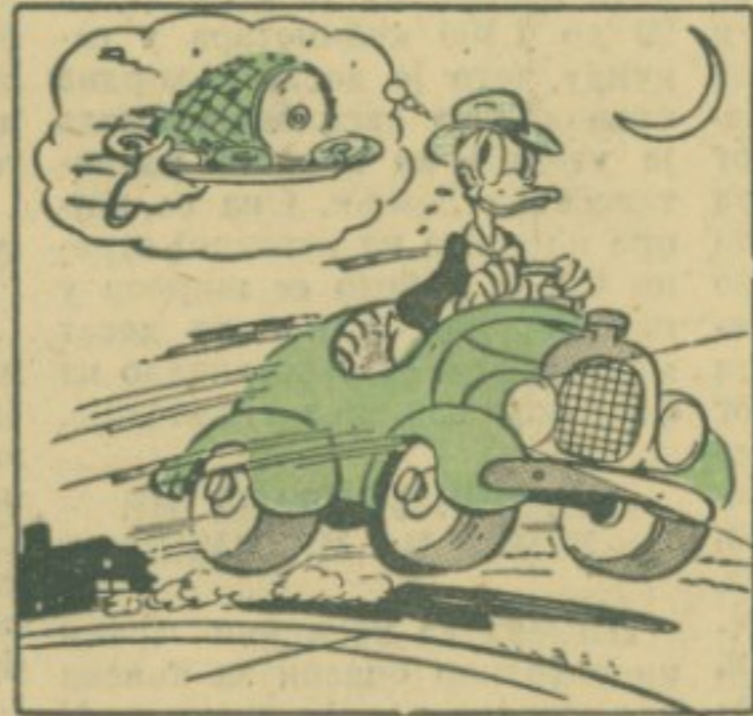
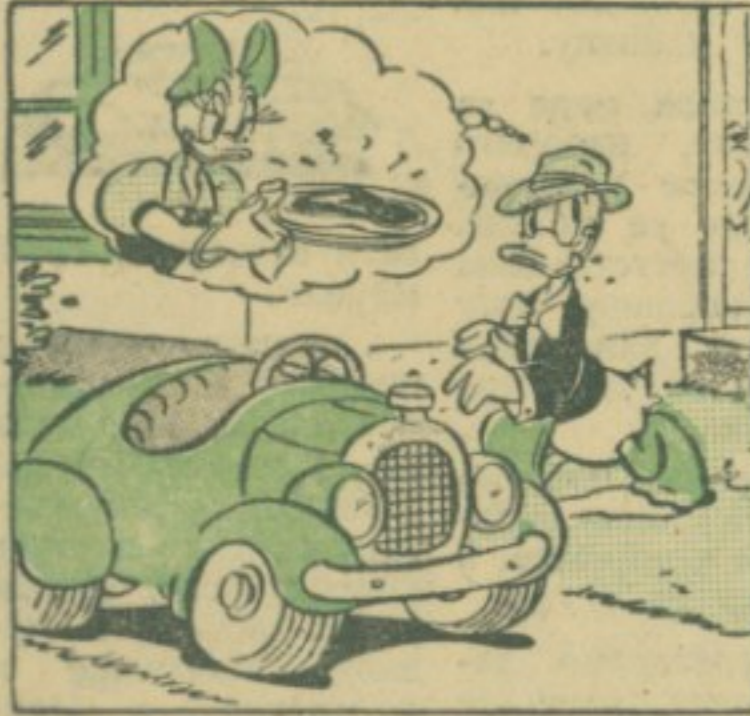
Паја: Данас, нажалост, нисам имао среће у лову.
 Пата: Знала сам ја то још јутрос, чим сам видела да си заборавио новчаник.

ПЕРА НИЈЕ ПРАЗНОВЕРАН

Попај: Шкрипе ти ципеле. Значи да их још ниси платио.
 Пера Ждера: Којешта! Да је тако шкрипало би ми и одело.

ТУК НА ЛУК

Паја: Јутрос ме је кондуктер у трамвају оштро гледао за све време вожње, као да нисам купио карту.
 Пата: А шта си ти радио?
 Паја: Гледао сам и ја њега, као да сам је купио.

КОЈУ ЈЕ ОДГОВОР ШТАНАН

ДИЉ-ГОРА се налази:
 у Македонији
 Босни
 Црној Гори
 Славонији

ВИВАРИЈУМ је:
 врста старих календара латински назив за део људског тела највише живота лука у Португалији

БОВДЕН је:
 град у Енглеској француски алхемичар једна направа врх у Алпима

РОНДОНИ су:
 лаке песмице острво стари италијански глумац средоземно биће

ОДГОВОР:
 ДИЉ-ГОРА је узвишење, високо 471 метар, на југо-источној страни Славонско-пожешке Котлине. Налази се између река: Саве, Орљаве, Ланце и Бича.

ВИВАРИЈУМ је постројење у коме се могу чувати и гајити животиње, сувоземне и водене.

БОВДЕН је танка челична жица увучена у гилку жичану облогу у којој се може слободно клизати. Служи на авионима за команде појединих зупчића код којих се не захтева велик напор.

РОНДОНИ је име остраца које се налази у Боки Которској. Удаљено је од Оштра око два километра, а од рта Арзе, на полуострву Л.штитици, један километар.

